

PROTOKOL
O IZVAJANJU ALPSKE KONVENCIJE
IZ LETA 1991 NA PODROČJU
VARSTVA TAL

PROTOKOL “VARSTVO TAL“

Preambula

Republika Avstrija,
Francoska republika,
Italijanska republika,
Kneževina Lihtenštajn,
Kneževina Monako,
Zvezna republika Nemčija,
Republika Slovenija,
Švicarska konfederacija
kot tudi
Evropska skupnost
so se

v skladu s svojimi nalogami po Konvenciji o varstvu Alp (Alpska konvencija) z dne 7. novembra 1991 in da bi zagotovile celovito politiko varstva in trajnostnega razvoja alpskega prostora,

zaradi izpolnjevanja svojih obveznosti iz drugega in tretjega odstavka 2. člena Alpske konvencije,

s ciljem, da zmanjšajo količinsko in kakovostno razvrednotenje tal, zlasti z uporabo tlom neškodljivih kmetijskih in gozdarskih proizvodnih postopkov, varčnim ravnanjem z zemljišči in tlemi, preprečevanjem erozije ter omejevanjem pozidave tal,

zavedajoč se, da so varstvo alpskih tal, trajnostno gospodarjenje z njimi in obnova njihovih naravnih funkcij na prizadetih krajih v splošnem interesu,

ob spoznanju, da so za Alpe kot enega največjih strnjenih naravnih prostorov Evrope značilni ekološka raznovrstnost in zelo občutljivi ekosistemi, katerih funkcijsko sposobnost je treba ohraniti,

prepričane, da mora imeti tamkajšnje prebivalstvo možnost opredeliti svoje lastne zamisli o družbenem, kulturnem in gospodarskem razvoju in sodelovati pri njihovem uresničevanju v okviru veljavne ureditve,

zavedajoč se, da so Alpe po eni strani pomemben življenjski in gospodarski prostor za tamkajšnje prebivalstvo in prostor za oddih za ljudi z drugih območij, po drugi strani pa je ohranitev funkcij tal ogrožena zaradi različnih potreb po rabi, ki se srečujejo v tem zelo omejenem alpskem prostoru, in je zato treba gospodarske interese uskladiti z ekološkimi zahtevami,

zavedajoč se, da zavzemajo tla v ekosistemih posebno mesto, da potekata novo nastajanje in regeneracija prizadetih tal le zelo počasi, da je zaradi topografskih danosti v alpskem prostoru pričakovati močnejšo erozijo tal, da se tu po eni strani nabirajo škodljive snovi, po drugi strani pa se lahko iz onesnaženih tal prenašajo škodljive snovi v sosednje ekosisteme in lahko ogrožajo ljudi, živali in rastline,

zavedajoč se, da lahko raba tal zlasti zaradi poseljevanja, industrije in obrti, infrastrukture, izkoriščanja rudnega bogastva, turizma, kmetijstva in gozdarstva ter prometa povzroči količinsko in kakovostno razvrednotenje tal in da je zaradi tega treba za preventivo in za omejevanje in odpravljanje škode skupaj z drugimi področji predlagati ukrepe, primerne za varstvo tal,

upoštevajoč, da varstvo tal raznovrstno vpliva na politiko drugih področij v alpskem prostoru in ga je treba zato usklajevati z drugimi strokami in področji,

prepričane, da se določeni problemi lahko razrešijo le čezmejno in s skupnim ukrepanjem alpskih držav, ki jih bodo v posameznih podpisnicah uresničevali v skladu z razpoložljivimi sredstvi,

sporazumele, kot sledi:

I. poglavje

Splošne določbe

1. člen

Cilji

(1) Ta protokol je namenjen uresničevanju obveznosti glede varstva tal, o katerih so se pogodbenice dogovorile v Alpski konvenciji.

(2) Tla je treba

1. v njihovih naravnih funkcijah kot

a) podlago za življenje in življenjski prostor za ljudi, živali, rastline in mikroorganizme,

b) prvino, ki značilno zaznamuje naravo in krajino,

c) del naravnega ravnovesja, predvsem z njihovimi vodnimi krogotoki in krogotoki hranilnih snovi,

d) medij preobrazbe in izravnavanja za snovno delovanje, zlasti zaradi njihovih filtrirnih, pufrskih in zadrževalnih sposobnosti, predvsem za varovanje podtalnice,

e) genetski zbiralnik,

2. v njihovi funkciji arhiva naravne in kulturne zgodovine,

3. z vidika zagotavljanja njihovih vrst rabe kot

a) prostora za kmetijstvo, vključno s pašništvom in gozdarstvom,

b) površine za naselitev in turistične dejavnosti,

c) prostora za druge gospodarske rabe, promet, preskrbo ter gospodarjenje z odpadki,

d) nahajališča surovin

ohraniti trajnostno učinkovita. Zlasti ekološke funkcije tal je treba dolgoročno kakovostno in količinsko zavarovati in ohraniti kot bistveni sestavni del naravnega ravnovesja. Podpirati je treba obnovo razvrednotenih tal.

(3) Ukrepi, ki jih je treba sprejeti, so zlasti usmerjeni v kraju primerno rabo tal, varčno ravnanje s površinami, preprečevanje erozije in negativnih sprememb strukture tal ter zmanjševanje vnašanja snovi v tla, ki jih obremenjujejo, na najmanjšo možno mero.

(4) Zlasti je treba ohranjati in podpirati za alpski prostor tipično raznolikost tal in značilne kraje.

(5) Pri tem je posebej pomembno načelo preventive, ki zagotavlja varovanje funkcijskih sposobnosti in možnosti rabe tal v različne namene ter njihovo razpoložljivost za prihodnje rodove v smislu trajnostnega razvoja.

2. člen

Temeljne obveznosti

(1) Pogodbenice se zavezujejo, da bodo sprejele potrebne pravne in upravne ukrepe za zagotavljanje varstva tal v alpskem prostoru. Za nadzorovanje teh ukrepov so odgovorni organi posameznih držav.

(2) Če obstaja nevarnost težje in trajne prizadetosti funkcijske sposobnosti tal, imajo vidiki varovanja načeloma prednost pred vidiki rabe.

(3) Pogodbenice proučijo možnosti, da bi ukrepe za varstvo tal v alpskem prostoru, zastavljene s tem protokolom, podprle z davčnimi in/ali finančnimi ukrepi. Posebej je treba podpreti ukrepe, ki so v skladu z varstvom tal in cilji varčne in okolju prijazne rabe tal.

3. člen

Upoštevanje ciljev v politiki na drugih področjih

Pogodbenice se zavezujejo, da bodo cilje tega protokola upoštevale tudi v svoji politiki na drugih področjih. V alpskem prostoru to velja zlasti za urejanje prostora, poseljevanje in promet, energetiko, kmetijstvo in gozdarstvo, pridobivanje surovin, industrijo, obrt, turizem, varstvo narave in urejanje krajine, vodno gospodarstvo in gospodarjenje z odpadki ter ohranjanje čistega zraka.

4. člen

Sodelovanje teritorialnih skupnosti

(1) V okviru veljavne ureditve vsaka pogodbenica določi najboljšo raven usklajevanja in sodelovanja med institucijami in teritorialnimi skupnostmi, ki jih to neposredno zadeva, z namenom, da pospešuje skupno odgovornost, zlasti da izkoristi in razvija sinergijo pri izvajanju politike varstva tal ter iz tega izhajajočih ukrepov.

(2) Teritorialne skupnosti, ki jih to neposredno zadeva, sodelujejo v različnih fazah priprave in uresničevanja te politike in ukrepov ob upoštevanju svojih pristojnosti v okviru veljavne ureditve.

5. člen

Mednarodno sodelovanje

(1) Pogodbenice podpirajo okrepljeno mednarodno sodelovanje med ustreznimi pristojnimi institucijami, zlasti pri sestavljanju katastrof tal, pri opazovanju tal, pri opredelitvi in

nadzorovanju območij varstva tal in obremenjenih tal ter območij ogroženosti, pri pripravi in usklajevanju podatkovnih baz, usklajevanju raziskav o varstvu tal v alpskem prostoru in pri medsebojnem poročanju.

(2) Pogodbenice se zavezujejo, da bodo odpravile ovire za mednarodno sodelovanje med teritorialnimi skupnostmi v alpskem prostoru in da bodo podpirale reševanje skupnih problemov na najprimernejši ravni.

(3) Če je določitev ukrepov za varstvo tal v državni ali mednarodni pristojnosti, je treba dati teritorialnim skupnostim možnosti, da učinkovito predstavijo interese prebivalstva.

II. poglavje

Posebni ukrepi

6. člen

Določitev zavarovanih območij

Pogodbenice skrbijo za to, da se pri določitvi zavarovanih območij upoštevajo tudi tla, ki jih je vredno varovati. Zlasti je treba ohraniti pedološke in skalnate tvorbe z izredno značilnimi posebnostmi ali posebnim pomenom za dokumentiranje zgodovine zemlje.

7. člen

Varčno in neškodljivo ravnanje s tlemi

(1) Pri izdelavi in uresničevanju načrtov in/ali programov po tretjem odstavku 9. člena Protokola "Urejanje prostora in trajnostni razvoj" je treba upoštevati potrebe varstva tal, zlasti varčno ravnanje z zemljišči in tlemi.

(2) Zaradi omejevanja pozidave tal in rabe tal bodo pogodbenice skrbele za gradnjo, ki varčuje s površinami in ne škoduje tlom. Razvoj naselij bodo usmerjale predvsem v notranjost naselij in omejevale širitev naselij navzven.

(3) Pri presoji vplivov na prostor in okolje pri velikih projektih v industriji, gradbeništvu in infrastrukturi, zlasti prometu, energiji in turizmu, je treba v okviru državnih postopkov upoštevati varstvo tal in omejeno ponudbo površin v alpskem prostoru.

(4) Če naravne danosti to dopuščajo, je treba opuščena ali razvrednotena tla, zlasti odlagališča odpadkov, rudniška jalovišča, infrastrukturne objekte, smučarske proge renaturirati ali rekultivirati.

8. člen

Varčna uporaba in tlom neškodljiv izkop rudnega bogastva

(1) Pogodbenice skrbijo za varčno ravnanje z rudnim bogastvom. Prizadevajo si, da se prednostno uporabljajo nadomestki in izčrpajo možnosti predelave odpadnih snovi za ponovno uporabo ali da se podpira razvoj v tej smeri.

(2) Pri izkopu, predelavi in uporabi surovin je treba čim manj obremenjevati druge funkcije tal. Na območjih, ki so posebno pomembna za varstvo funkcij tal, in na območjih, ki so opredeljena kot nahajališča pitne vode, se je treba odpovedati izkopu rudnega bogastva.

9. člen

Ohranjanje tal na mokriščih in barjih

(1) Pogodbenice se zavezujejo, da bodo ohranile visoka in nizka barja. Zato si je treba srednjeročno prizadevati, da bi uporabo šote povsem nadomestili.

(2) Na mokriščih in barjih je treba izsuševalne ukrepe, razen v utemeljenih izjemnih primerih, omejiti na vzdrževanje obstoječih omrežij. Na že izsušenih območjih naj bi spodbudili ukrepe za vzpostavitev prvotnega stanja.

(3) Načeloma naj ne bi uporabljali barjanskih tal ali pa naj bi z njimi v primeru kmetijske rabe gospodarili tako, da se ohrani njihova svojevrstnost.

10. člen

Določitev in obravnavanje ogroženih območij

(1) Pogodbenice se dogovorijo, da bodo kartirale alpska območja, ki jih ogrožajo geološke, hidrogeološke in hidrološke nevarnosti, zlasti premiki mas (premikanje pobočij, hudourniški nanosi, zemeljski usadi), plazovi in poplave, jih vnesle v katastre ogroženih območij in po potrebi določile območja ogroženosti. V danem primeru je treba upoštevati tudi potresne nevarnosti.

(2) Pogodbenice skrbijo za to, da se na ogroženih območjih uporabljajo čim bolj sonaravne inženirske tehnike ter lokalni in tradicionalni, krajinskim danostim prilagojeni gradbeni material. Te ukrepe je treba podpreti s primernimi gozdnogojitvenimi ukrepi.

11. člen

Določitev in obravnavanje alpskih območij, ogroženih zaradi erozije

(1) Pogodbenice se dogovorijo, da bodo na podlagi primerljivih meril za določitev obsega erozije tal kartirale alpska območja, prizadeta zaradi večje erozije, in jih vnesle v katastre tal, če je to potrebno za zaščito materialnih dobrin.

(2) Erozijo tal je treba omejiti na najmanjšo možno mero. Površine, prizadete zaradi erozije in plazenja, je treba sanirati, če je to potrebno za zaščito ljudi in dobrin.

(3) Za zaščito ljudi in dobrin je treba pri ukrepih za zajezitev erozije zaradi voda in za zmanjševanje površinskega odtekanja prednostno uporabljati sonaravne vodnogospodarske, inženirskogradbene in gozdarske tehnike.

12. člen

Kmetijstvo, pašništvo in gozdarstvo

(1) Za varstvo pred erozijo in škodljivim zbijanjem tal se pogodbenice zavezujejo, da bodo uporabljale dobro, krajevnim razmeram prilagojeno poljedelsko, pašniško in gozdarsko prakso.

(2) Glede vnašanja snovi z uporabo gnojil in sredstev za zaščito rastlin si pogodbenice prizadevajo izdelati skupna merila za dobro strokovno prakso in jih uresničevati. Vrsto, količino in čas gnojenja je treba prilagoditi potrebam rastlin ob upoštevanju v tleh razpoložljivih hranilnih in organskih snovi ter krajevnim razmeram in pogojem pridelave. Temu sta namenjena uporaba ekoloških/bioloških in integriranih metod pridelave ter prilagajanje staleža živine naravnim krajevnim in ravnim razmeram.

(3) Na alpskih pašnikih je treba zlasti zmanjšati uporabo mineralnih gnojil in sintetičnih sredstev za varstvo rastlin na najmanjšo možno mero. Odpovedati se je treba uporabi gošče iz čistilnih naprav.

13. člen

Gozdnogojitveni in drugi ukrepi

(1) Pogodbenice se zavezujejo, da bodo varovalnemu učinku gorskih gozdov, ki v veliki meri varujejo svoje lastno rastišče ali predvsem naselja, prometno infrastrukturo, kmetijske obdelovalne površine ipd., priznale prednostni položaj in da bo ravnanje s temi gozdovi usmerjeno k varovalnemu cilju. Te gorske gozdove je treba ohranjati tam, kjer so.

(2) Zlasti je treba gozd izkoriščati in negovati tako, da se preprečujeta erozija in škodljivo zbijanje tal. V ta namen je treba pospeševati kraju primerno gojitev gozdov in njihovo naravno pomlajevanje.

14. člen

Učinki turistične infrastrukture

(1) Pogodbenice si na najprimernejši način prizadevajo, da

- se preprečijo negativni učinki turističnih dejavnosti na alpska tla,
- se stabilizirajo tla, ki so že prizadeta zaradi intenzivne rabe v turistične namene, zlasti in kolikor je le mogoče z obnovo rastlinske odeje in uporabo sonaravnih inženirskih tehnik; nadaljnjo rabo je treba usmerjati tako, da tovrstna škoda ne bo več nastajala,
- se izdajo dovoljenja za gradnjo in izravnavanje smučarskih prog v gozdovih z varovalno funkcijo samo izjemoma in ob izvajanju kompenzacijskih ukrepov, na labilnih območjih pa sploh ne.

(2) Kemični in biološki dodatki za pripravo smučišč so dopustni le, če so dokazano sprejemljivi za okolje.

(3) Če se ugotovijo pomembne poškodbe tal in vegetacije, bodo pogodbenice čim prej sprejele potrebne ukrepe za ponovno vzpostavitev prejšnjega stanja.

15. člen

Omejevanje vnašanja škodljivih snovi

(1) Pogodbenice bodo storile vse, da v čim večji meri in preventivno zmanjšajo vnašanje škodljivih snovi v tla po zraku, z vodo, odpadki in snovmi, ki obremenjujejo okolje. Prednost imajo ukrepi, ki omejujejo emisije na njihovem izvoru.

(2) Za preprečevanje onesnaževanja tal pri ravnanju z nevarnimi snovmi sprejmejo pogodbenice tehnične predpise, predvidijo kontrole ter izvajajo raziskovalne programe in ukrepe za obveščanje.

16. člen

Okoljsko sprejemljiva uporaba sredstev za posipanje

Pogodbenice se zavezujejo, da bodo zmanjšale uporabo soli za posipanje na najmanjšo možno mero in po možnosti uporabljale ustrezna sredstva proti drsenju, ki manj onesnažujejo, kot sta na primer drobljenec in pesek.

17. člen

Onesnažena tla, stara ekološka bremena, koncepti za ravnanje z odpadki

(1) Pogodbenice se zavezujejo, da bodo ugotovljale in dokumentirale svoja stara ekološka bremena in površine, za katere sumijo, da so ekološko obremenjene (kataster starih ekoloških bremen), stanje teh površin preiskale in ocenile po primerljivih metodah njihov potencial ogrožanja.

(2) Za preprečevanje onesnaževanja tal ter za okoljsko sprejemljivo predhodno obdelavo, obdelavo in odlaganje odpadkov in ostankov je treba izdelati in uresničevati ustrezne programe za ravnanje z odpadki.

18. člen

Dopolnilni ukrepi

Pogodbenice lahko za varstvo tal sprejmejo poleg ukrepov, predvidenih v tem protokolu, tudi dopolnilne ukrepe.

III. poglavje

Raziskave, izobraževanje in obveščanje

19. člen

Raziskave in opazovanje

(1) Pogodbenice spodbujajo in s tesnim sodelovanjem usklajujejo raziskave in sistematično opazovanje, da bi uresničile cilje tega protokola.

(2) Pogodbenice poskrbijo, da se rezultati nacionalnih raziskav in sistematičnega opazovanja zbirajo v skupni sistem za stalno opazovanje in informiranje in so na voljo javnosti v okviru veljavne ureditve.

(3) Pogodbenice se dogovorijo, da bodo usklajevale svoje raziskovalne projekte o varstvu tal v alpskem prostoru ob upoštevanju razvoja drugih državnih in mednarodnih raziskav in načrtovale skupne raziskovalne dejavnosti.

(4) Posebna pozornost se posveča vrednotenju ranljivosti tal glede na različne človekove dejavnosti, vrednotenju sposobnosti obnavljanja tal ter preverjanju najustreznejših tehnologij.

20. člen

Izdelava usklajenih podatkovnih baz

(1) Pogodbenice se dogovorijo, da bodo v okviru sistema za opazovanje in informiranje o Alpah izdelale primerljive podatkovne baze (talni parametri, vzorčenje, analitika, ovrednotenje) in zagotovile možnosti za izmenjavo podatkov.

(2) Pogodbenice se obveščajo o snoveh, ki ogrožajo tla in jih je treba prednostno preiskati, in si prizadevajo oblikovati primerljiva merila za vrednotenje.

(3) Pogodbenice si prizadevajo ob upoštevanju geoloških in hidrogeoloških razmer zbrati podatke o stanju tal v alpskem prostoru na podlagi enakih meril za vrednotenje in usklajenih metod.

21. člen

Ureditev površin za trajno opazovanje in usklajevanje opazovanja okolja

(1) Pogodbenice se zavezujejo, da bodo uredile površine za trajno opazovanje (monitoring) alpskega prostora in jih vključile v vsealpsko omrežje za opazovanje tal.

(2) Pogodbenice se dogovorijo, da bodo opazovanje tal v svoji državi usklajevale z ustanovami za opazovanje okolja na področju zraka, vode, rastlinstva in živalstva.

(3) V okviru teh raziskav bodo pogodbenice na podlagi primerljivih meril uredile banke vzorcev tal.

22. člen

Izobraževanje in obveščanje

Pogodbenice spodbujajo izobraževanje in izpopolnjevanje ter obveščanje javnosti o ciljnih, ukrepih in izvajanju tega protokola.

IV. poglavje

Izvajanje, nadzor in presojanje

23. člen

Izvajanje

Pogodbenice se zavezujejo, da bodo s primernimi ukrepi v okviru veljavne ureditve zagotovile izvajanje tega protokola.

24. člen

Nadzor spoštovanja obveznosti

(1) Pogodbenice redno poročajo Stalnemu odboru o ukrepih, ki so jih sprejele na podlagi tega protokola. V poročilih se navede tudi učinkovitost sprejetih ukrepov. Alpska konferenca določi časovno zaporedje poročanja.

(2) Stalni odbor pregleda poročila zaradi preverjanja, ali so pogodbenice izpolnile obveznosti iz tega protokola. Od pogodbenic lahko zahteva tudi dodatne informacije ali pa si pridobi informacije iz drugih virov.

(3) Stalni odbor sestavi za Alpsko konferenco poročilo o spoštovanju obveznosti pogodbenic po tem protokolu.

(4) Alpska konferenca se seznani s tem poročilom. Če ugotovi, da se obveznosti ne spoštujejo, lahko sprejme priporočila.

25. člen

Presojanje učinkovitosti določb

(1) Pogodbenice redno preverjajo in presojujejo učinkovitost določb tega protokola. Če je za uresničevanje njegovih ciljev potrebno, predvidijo sprejem ustreznih sprememb tega protokola.

(2) V okviru veljavne ureditve tudi teritorialne skupnosti sodelujejo pri tem presojanju. Posvetujejo se lahko tudi z nevladnimi organizacijami, ki so dejavne na tem področju.

V. poglavje

Končne določbe

26. člen

Odnos med Alpsko konvencijo in protokolom

(1) Ta protokol je protokol Alpske konvencije v smislu 2. člena in drugih členov konvencije, na katere se nanaša.

(2) Pogodbenice tega protokola so lahko samo pogodbenice Alpske konvencije. Vsaka odpoved Alpske konvencije velja tudi kot odpoved tega protokola.

(3) Kadar Alpska konferenca odloča o vprašanjih, ki se nanašajo na ta protokol, lahko o njih glasujejo samo pogodbenice tega protokola.

27. člen

Podpis in ratifikacija

(1) Ta protokol je na voljo za podpis vsem državam podpisnicam Alpske konvencije in Evropski skupnosti dne 16. oktobra 1998 in pri Republiki Avstriji kot depozitarju od 16. novembra 1998.

(2) Za pogodbenice, ki so izrazile soglasje, da jih ta protokol zavezuje, začne protokol veljati tri mesece po datumu, ko so tri države deponirale svoje listine o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi.

(3) Za pogodbenice, ki kasneje izrazijo soglasje, da jih ta protokol zavezuje, začne protokol veljati tri mesece po deponiranju listine o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi. Po začetku veljavnosti spremembe protokola postane vsaka nova pogodbenica tega protokola pogodbenica protokola v spremenjenem besedilu.

28. člen

Notifikacije

Depozitar obvesti v zvezi s tem protokolom vsako državo, navedeno v preambuli, in Evropsko skupnost o:

- a) vsakem podpisu,
- b) deponiranju vsake listine o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi,
- c) vsakem datumu začetka veljavnosti,

- d) vsaki izjavi katere od pogodbenic ali podpisnic,
- e) vsakem obvestilu pogodbenice o odpovedi vključno z datumom, ko začne veljati.

Da bi to potrdili, so podpisniki, pravilno pooblaščen v ta namen, podpisali ta protokol.

Sestavljeno na Bledu dne 16. oktobra 1998 v slovenskem, francoskem, italijanskem in nemškem jeziku, pri čemer so vsa štiri besedila enako obvezujoča, v enem samem originalu, ki je deponiran v arhivu Republike Avstrije. Depozitar posreduje vsaki podpisnici overjeno kopijo.